

Literary faults (*dōṣas*) and Indian poetics: The early period (pre-11th century)

Andrew Ollett and Lidia Wojtczak, ASPA, April 27, 2026

1. *Bhāmaha*, *Kāvyaḷaṅkāra* 4.1–8 (ca. 650 CE?)

apārtham vyartham ēkārtham sa-saṁśayam apakramam
śabda-hīnaṁ yati-bhraṣṭam bhinna-vṛttam visandhi ca ~ 4.1
dēśa-kāla-kalā-lōka-nyāyāgama-virōdhi ca
pratijñā-hētu-dr̥ṣṭānta-hīnaṁ duṣṭam ca nēṣyatē ~ 4.2
apārtham ity apētārtham sa cārthaḥ pada-vākyayoḥ
arthavān varṇa-saṅghātaḥ **sup-tiñ-antaṁ** padaṁ punaḥ ~ 4.3
padānām ēva **saṅghātaḥ sāpēkṣāṇām** parasparam
nirākāṅkṣam ca tad vākyam **ēka**-vastu-nibandhanam ~ 4.4
krama-vṛttiṣu varṇēṣu saṅghātādī na yujyatē
buddhau tu sambhavaty ētad anyatvē 'pi pratikṣaṇam ~ 4.5
dhīr antya-śabda-viṣayā vṛtta-varṇāhita-smṛtiḥ
vākyam ity āhur aparē na śabdāḥ kṣaṇa-naśvarāḥ ~ 4.6
atrāpi bahu vaktavyaṁ jāyatē tat tu nōditam
gurubhiḥ kiṁ vivādēna yathāprakṛtam ucyatē ~ 4.7
samudāyārtha-śūnyaṁ yat tad apārthakam iṣyatē
dāḍimāni daśāpūpāḥ ṣaḍ ityādi yathoditam ~ 4.8

2. *Daṇḍin*, *Kāvyaḍarśa* 3.125–130 (ca. 700 CE, Kāñcīpuram)

apārtham vyartham ēkārtham sa-saṁśayam apakramam
śabda-hīnaṁ yati-bhraṣṭam bhinna-vṛttam visandhikam ~ 3.125
dēśa-kāla-kalā-lōka-nyāyāgama-virōdhi ca
iti dōṣa **daśaivaitē** varjyāḥ kāvyēṣu sūribhiḥ ~ 3.126
pratijñā-hētu-dr̥ṣṭānta-hānir dōṣo na vēty asau
vicāraḥ karkaśa-prāyas tēnālīḍhēna kiṁ phalam ~ 3.127
samudāyārtha-śūnyaṁ yat tad apārtham ihēṣyatē
Tan mattōnmatta-bālānām uktēr **anyatra** duṣyati ~ 3.128
samudraḥ pīyatē sō 'yam aham adya jarāturaḥ
amī garjantī jīmūtā harēr airāvataḥ priyaḥ ~ 3.129
idam a-svastha-cittānām abhidhānam aninditam
itaratra kaviḥ kō vā prayuñjītaivam-ādikam ~ 3.130

Aṣṭādhyāyī 1.4.14: **sup-tiñ-antaṁ** padam

Mīmāṃsāsūtra 2.1.46: **arthaikatvād** ēkaṁ
vākyam **sākāṅkṣam** cēd vibhāgē syāt

Trikāṇḍī 2.1–2:

ākhyātam śabdasaṅghātō jātiḥ **saṅghātavartini**
ēkō 'navayavaḥ śabdaḥ kramō **buddhyanusamhṛtiḥ**
padam ādyaṁ prthak sarvaṁ padaṁ **sāpēkṣam** ity api
vākyam prati matir bhinnā bahudhā nyāyadarśinām

Mīmāṃsā-vṛttikāra (*Śābarabhāṣya* 1.1.5):

pūrvavarṇajanitasamskārasahitō 'ntyavarṇaḥ
pratyāyakaḥ

Nyāyasūtra 5.2.10: paurvāparyāyōgād aprati- sambaddhārtham **apārthakam**

Nyāyasūtrabhāṣya 5.2.10: yatrānēkasya padasya
vākyasya vā paurvāparyēṇānvayayōgō nāstīty
asambaddhārthatvaṁ gṛhyate, tat
samudāyārthasyāpāyād apārthakam. yathā
daśa dāḍimāni, ṣaḍ apūpāḥ; kuṇḍam, ajājinam,
palalapiṇḍaḥ, atha raurukam ētad, kumāryāḥ
pāyam tasyāḥ pitā 'pratiśīna iti.

(← *Mahābhāṣya* p. 37)

3. *Ratnaśrījñāna*, *Ratnaśrīṭīkā* on *Kāvyaḍarśa* 3.125–130 (ca. 925 CE, Bōdhgayā)

na padārtha-mātreṇa, tasya kva cid apy avyabhicārāt.
daśa dāḍimāni ṣaḍ apūpā ity ādāv api
padārtha-pratyayodayāt. ...

tad apārtham duṣyati kāvya-doṣo bhavatīty
utsargaḥ. tasyā**pavādam** āha mattety ādi. ...
tēṣām tathāvidhāyā ēvōktēr ucitatvāt saiva tēṣām
sūktir iti.